

הלכות חלה

שאלות ותשובות

דיני תערובות
הפרשת חלה בחולין

תערובות הפרשת חלה בחולין

- 1) כהן או זר שהפריש חלה ונתערבה החלה ברוב חולין האם מותר לכהן טמא לאכול התערובות:1
- ב. בארץ שכבשו עולי מצרים ולא עולי בבל? אף במקום זו צריך מאה חולין לבטל החלה, וכדין ארץ ישראל ממש.....1
- ג. בחוץ לארץ הקרוב לארץ ישראל או בחוץ לארץ הרחוק מארץ ישראל? במקומות אלו כהן טמא מותר לאכול החלה שנתבטל ברוב. ויתר הפרטים בקולא זו של ביטול חלת חוצה לארץ ברוב יתבאר לקמן בע"ה.....1
- א. בארץ ישראל?.....1
- ב. בארץ שכבשו עולי מצרים ולא עולי בבל?.....1
- ג. בחוץ לארץ הקרוב לארץ ישראל והרחוק מארץ ישראל?.....1
- 2) הרמ"א יורה דעה סימן שכ"ב סעיף א, מביא שהמנהג בזמן הזה שאין מפרישין אלא חלה אחת ושורפין אותה, ופירשו שם הט"ז והש"ך שהכוונה אף אם יש כהן טהור עדיין המנהג לא לתת לכהן, אלא לשורפו. האם אותה מנהג נוהג גם עם נתערבה הפרשת חלה ברוב חולין, שאין לתתה לכהן בזמן הזה?3
- 3) האם כהן הטמא טומאה היוצא מגופו מותר לבטל לכתחלה הפרשת חלה שהפריש ולאכלו?3
- 4) אם נתערבה הפרשת חלה בחולין, בפחות משוה בשוה, דהיינו שהיה שם רוב חלה ומיעוט חולין, האם אפשר לשאול לחכם להתיר לו נדרו של חלה, כדי שיחזור העיסה לטבל, ויוכל לחזור ולהפריש חלה אחרת, וממילא התערובת יותר?4
- 5) אם נתערבה הפרשת חלה ברוב חולין (א) האם מותר לזר לאוכלה? (ב) האם יש חילוק בנידון זה בין היכא שיכול לשאול לחכם להתיר לו נדרו של חלה, ובין היכא שאין שייך לו (כגון אם לא נמצא אצלו חכם לשאול עליו, וכדומה)?.....5
- 6) האם מותר לזר לערב לכתחלה הפרשת חלה ברוב או במאה פעמים חולין כדי שיתבטל החלה, ויוכל לאכול התערובות?10
- 7) (א) נתערבה הפרשת חלה בחולין פחות משוה בשוה, או שוה בשוה, האם מותר לזר להוסיף עליו חולין עד שיהיה מאה פעמים חולין?11
- (ב) נתערבה הפרשת חלה בחולין ברוב חולין האם מותר לזר להוסיף עליו חולין עד שיהיה מאה פעמים חולין?.....12
- (ג) במקרים דלעיל, האם יש חילוק בין אם נתערבה יבש ביבש, או לח בלח?12
- 8) זר שהפריש חלה ובמזיד ביטלו במאה פעמים חולין, האם קנסינן ליה ואוסרין עליו התערובות?.....13
- 9) נתערב הפרשת חלה, יבש בלח, והיה בלח רוב חולין, כגון שנפל הפרשת חלה לתוך תבשיל והיה בתבשיל רוב כנגד ההפרשת חלה. האם מותר לזר או לכהן לאכול התבשיל, אף אחר שהוציאו ההפרשת חלה ממנה?.....13
- 10) נתערב ההפרשת חלה בתבשיל לח, והיה בתבשיל ששים נגד ההפרשת חלה אבל לא היה שם מאה פעמים נגדו, ובתוך התבשיל היה גם מינו של ההפרשת חלה, האם מותר לזר לאכול כל התערובות? 14

שאלות ותשובות

תערובות הפרשת חלה בחולין

(1) כהן או זר שהפריש חלה ונתערבה החלה ברוב חולין האם מותר לכהן טמא לאכול התערובות:

הדין

א. בארץ ישראל? בארץ ישראל אין חלה בטילה אלא במאה, בתערובת מין במינו, ובתערובת מין בשאינו מינו בששים. לכן אם נתערב הפרשת חלת ארץ ישראל ברוב, אסור לכהן טמא לאוכלו, כדין אכילת חלת ארץ ישראל. ואין חילוק בין זמן שרוב ישראל על אדמתם, שחלת ארץ ישראל מצוה דאורייתא, ובין זמן שאין רוב ישראל על אדמתם, שמצות חלה אף בארץ ישראל היא רק מדרבנן.

ב. בארץ שכבשו עולי מצרים ולא עולי בבל? אף במקום זה צריך מאה חולין לבטל החלה, וכדין ארץ ישראל ממש.

ג. בחוץ לארץ הקרוב לארץ ישראל או בחוץ לארץ הרחוק מארץ ישראל? במקומות אלו כהן טמא מותר לאכול החלה שנתבטל ברוב. ויתר הפרטים בקולא זו של ביטול חלת חוצה לארץ ברוב יתבאר לקמן בע"ה.

הטעם

א. בארץ ישראל?

מחמת חומר איסור חלה, החכמים החמירו שאינו בטילה כיתר איסורים, אלא בעי מאה פעמים חולין כנגד החלה. וכן החמירו להצריך מאה פעמים חולין, אף בזמן שאין רוב ישראל על אדמתם, ואף שבכך האי גוונא מצות חלה רק מדרבנן, שכל דתיקון חכמים כעין דאורייתא תיקון.

ב. בארץ שכבשו עולי מצרים ולא עולי בבל?

אף במקום זה החמירו שצריך מאה לבטלה כנ"ל, שכל דתיקון חכמים כעין דאורייתא תיקון. ואף שאין דינה כארץ ישראל ממש, שקדושה ראשונה בטל, שרק קידשה לשעתה, ולא לעתיד, מכל מקום יש לה עיקר מן התורה, שמקום זה היא בתוך גבולות ארץ ישראל.

ג. בחוץ לארץ הקרוב לארץ ישראל והרחוק מארץ ישראל?

במקומות אלו אין להפרשת חלה עיקר מן התורה, שהמצוה היא רק על עיסה שנתגבלה

בארץ ישראל. לכן הקילו בה החכמים להתיירה בביטול ברוב כדין תורה, וקולא זו לפחות הקילו לגבי כהן טמא.

המקור

א. מדאורייתא כל איסורים בטלים ברוב, אבל החכמים תיקנו שתרומה וחלה אינה בטילה אלא במאה, בתערובת מין במינו. ובמין שאינו מינו בעי ששים כיתר איסורים. כך כתב ספר התרומה, ולמדו ממשניות לגבי תרומה (ב"י סוף סימן שכ"ג), וכן מבואר בכל הפוסקים. לכן בארץ ישראל אינה בטילה עד דאיכא מאה פעמים חולין, ואסור לכהן טמא, לאכול את התערובות, ואין חילוק איזה טומאה טמא.

ב. — ג. הגמ' בכורות דף כז. רק מתיר בביטול ברוב בחלת חוצה לארץ. והירושלמי על המשנה חלה פרק ד' משנה ח, קורא למקום שכבשו עולי מצרים ולא עולי בבל, ארץ ישראל. ואף שהראשונים פירשו שם שאין הכוונה לארץ ישראל ממש, שקדושה ראשונה לא קידשה לדורות, מכל מקום חוצה לארץ לא מיקרי. והירושלמי מביא שר' זעירא למד מסיפא של אותה משנה, שחלה בטילה אף שוה בשוה, שאיתא בסיפא של אותה משנה, ונאכלת עם הזר על השולחן. אבל מבואר בראשונים (רמב"ם פירש המשניות ד"ה וטבול יום, וד"ה הראשונה נשרפת, והר"ש שם ד"ה מן הנהר, והרא"ש על המשנה שם ד"ה וטבול יום.) שסיפא של המשנה קאי דוקא על מקום ג', ולא על מקום ב'. שאחר שפירשו שמקום ב' נקרא בירושלמי ארץ ישראל, מבאים על מקום ג' הבבלי שאומר שאין חלת חוצה לארץ אסורה אלא למי שטומאה יוצא מגופו. אם כן יש משמעות חזקה שרק על מקום ג', אומרים דבר זה שהיא הנקראת חוצה לארץ.

הרמב"ם הלכות ביכורים פרק ה' הלכה יב' מביא קולא הכי, ואם היה שם כהן קטן, או כהן שטבל, שהיא מותרת לו לאכילה, כמו שביארנו, ה"ז מותר לאכלה עם הזר על שולחן אחד, לפי שאינה מדמעת, עכ"ל. אם כן מביא דין זה כלפי חלה שמותרת לכהן קטן או כהן שטבל, והיא החלה של מקום ג' וד' לרמב"ם, אבל של מקום ב', אסורה אף לכהן קטן, כמבואר בפירוש המשניות כנ"ל. ובריש סימן שכ"ב, הטור כותב דין של ביטול ברוב, בלשון זה, כל חלה שהיא מדרבנן כו', אם כן משמע אף של ארץ ישראל בזמן שאין רוב ישראל עליה, שגם היא מדרבנן. אבל על כרחך הלשון לאו דוקא, שמפורש שדין זה אמור רק בחוצה לארץ. וכן פירשו הב"י והב"ח ס"ק א', שהכוונה רק לגבי חלה שעיקרה מדרבנן דהיינו חלת חוצה לארץ. וחלה של מקום ב', שכבשו עולי מצרים, אף שקדושתה בטילה, עיקרה מדאורייתא, שהיא בתוך גבולות הארץ. והשולחן ערוך כשמביא דין זה כתב ז"ל, חלת חוצה לארץ שמותרת לכהן טהור מקרי, עכ"ל. אם כן מדויק כמו שכתב הרמב"ם ופירש בב"י שהוא דוקא ממקום ג' ולהלן. וכן הש"ך שם ס"ק א' פירש שהכוונה על חלה שאין עיקרה מדאורייתא, אם כן מבואר בפוסקים שהיתר זו רק קאי על מקום ג' ולהלן.

(2) הרמ"א יורה דעה סימן שכ"ב סעיף א, מביא שהמנהג בזמן הזה שאין מפרישין אלא חלה אחת ושורפין אותה, ופירשו שם הט"ז והש"ך שהכוונה אף אם יש כהן טהור עדיין המנהג לא לתת לכהן, אלא לשורפו. האם אותה מנהג נוהג גם עם נתערבה הפרשת חלה ברוב חולין, שאין לתתה לכהן בזמן הזה?

הדין

נראה לי שאותו מנהג אינו נוהג עם נתערבה הפרשת חלה ברוב חולין, אלא מותר לתתה לכהן.

הטעם

מעיקר הדין מותר לתת לכהן הטהור מקרי חלת חוצה לארץ, ואין חוששין שמא באמת אינו כהן, אלא מחזיקים אותו ככהן. וכן יתר החששות שכתבו שם שמא יבא להאכיל לזר, מעיקר הדין אין חוששין להם. לכן הכא שהוא בטל ברוב, וממילא דינו שהוא מותר אף לכהן טמא, ולהרבה פוסקים גם לזר הוא מותר. לכן נראה פשוט, שאף שהמנהג להחמיר כשאין צורך, שלא לתת חלת חוצה לארץ לכהן שמא אינו כהן, ושמא יבא זר לאוכלו, הכא שבלאו הכי להרבה פוסקים מותר לזר, פשוט שאין להחמיר.

המקור

במקום אחר (שיעור על דיני הפרשת חלה דף 14-15) הארכתי לבאר שהש"ך והמגן אברהם והגר"א והמשנה ברורה והערוך השולחן, כולם סברו שמעיקר הדין אין חוששין שמא אינו כהן, וכן אין חוששין ליתר החששות שנאמרו שם. ורק כשאין צורך מחמירים לחששות ההם. אם כן נראה שהכא שיתבאר לקמן שיש הרבה פוסקים שהיכא שנתבטל ברוב שאף לזר מותר, פשוט שאין להחמיר אף לכתחלה, ומותר ליתן התערובת לכהן.

(3) האם כהן הטמא טומאה היוצא מגופו מותר לבטל לכתחלה הפרשת חלה שהפריש ולאכלו?

הדין

מותר לכהן טמא טומאה היוצא מגופו לבטל לכתחלה הפרשת חלה ולאכלו.

הטעם

הקילו חכמים טובא בכמה קולות על חלת חוצה לארץ שאין לו עיקר מן התורה. ואף ששאר איסורי דרבנן אף שאין להם עיקר מן התורה אסור לבטלם לכתחלה, הכא היקלו טפי. ויש מי שפירש על ענין אחר שהקילו בחלת חוצה לארץ יותר, משום שעיקר התקנה להפריש שני הפרשות, ולתת לכהן ההפרשה השנית. והפרשה שנית קילא טובא שאינה אלא שלא תשתכח תורת חלה, לכן הקילו בה טובא. ואף היכא שרק מפריש אחת, ונותנה לכהן טהור מטומאת הגוף, לא החמירו בה יותר מעיקר התקנה.

המקור

הארכתי (בשיעור על דיני תערובת הפרשת חלה) וכאן אקצר, הרבה ראשונים סברו

שמותר לכהן לבטל לכתחלה הפרשת חלה, ולאוכלה בימי טומאתו, שכך בפשטות מובא בגמ' בכורות שם, שעשה רבה שהיה כהן. מהם רש"י, והתוס' (שלא חילקו), והרמב"ם (לכל הפירושים לפחות זה מותר), והסמ"ג, והרא"ש (הכי משמע בהלכות חלה שלא חילק, ומפורש בפסחים שאמר שיכול לבטל לכהן טמא ברוב ודלא כהרמב"ן). ורק בשיטת הרי"ף, נטו הרמב"ן והר"ן והרשב"א לומר, שסובר שאסור לערבו לכתחלה, ורק אם כבר נתערב אז מותר להוסיף עליו עד שיבטלנו. ולשיטתם אף לכהן אסור לערבו לכתחלה. אמנם השולחן ערוך והרמ"א לא הביאו שיטות אלו. אלא השולחן ערוך פסק, ז"ל, ומותר לבטלה ברוב, ואוכלה בימי טומאתו, עכ"ל וסתם לו הרמ"א בזה. וכן משמעות הש"ך שם סק"י שפוסק שהוא מותר ז"ל, ואפילו לאכלה בטומאתו, וכדעת הרמב"ן, ושאר פוסקים, דאין לבטל לכתחלה, משום דאין מבטלים איסור לכתחלה. ונהי דהמחבר פסק בזה להקל, מ"מ לאכלה לזרים, כיון דלא נתבאר זה בדברי המחבר כן להקל, אין לבטלו לכתחלה, עכ"ל. לכאורה משמעותו שהיה סובר להחמיר כשיטת הרמב"ן, אבל כיון שהמחבר פסק שלא כוותיה לא יחלוק עליו בזה.

ובאמת אין לנו אפילו שיטה אחת שברור שסובר שאסור לכהן לערבו לכתחלה. שהרי"ף לא כתב הכי מפורש, ואף הרמב"ן והר"ן שנטו לומר הכי, להסביר למה הצריך הרי"ף בפסחים דוקא כהן קטן, כתבו מתחילה שיש לתרץ בתירוצים אחרים אף שהם דחוקים. והרשב"א אף שבשו"ת כתב שהכי סובר, אבל בפסקי חלה כתב להיפך שאין לחלק בהכי. ועיין בשיעור להבנת כל זה כי כאן קיצרתי.

והטעם לחלק בין חלת חוצה לארץ לשאר איסורים שאין להם עיקר מן התורה הוא מהערוך השולחן סעיף ח', שכתב כן לבאר למה לרמב"ם היקלו בחלת חוצה לארץ, יותר מתרומת חוצה לארץ.

(4) אם נתערבה הפרשת חלה בחולין, בפחות משהו בשוה, דהיינו שהיה שם רוב חלה ומיעוט חולין, האם אפשר לשאול לחכם להתיר לו נדרו של חלה, כדי שיחזור העיסה לטבל, ויוכל לחזור ולהפריש חלה אחרת, וממילא התערובת יותר?

הדין

נראה שרוב הפוסקים סוברים שאפשר לשאול לחכם להתיר לו נדרו. ועל צד היותר טוב רק ישאל עם יש לו קצת צורך (שהרבה חולין יאסור), ועל יברך שנית כששב ומפריש חלה.

הטעם

לכולי עלמא אם מתחרט על הפרשת חלה או תרומה או הקדש מחמת איזה סיבה, יכול החכם להתיר לו נדרו. אבל הכא שאין מתחרט בעצם על ההפרשה, ורק משום שנתערב בחולין מתחרט, יש מי שסובר שאי אפשר לשאול בכי האי גוונא. אבל הרבה חלקו עליו וסברו שאף בכי האי גוונא יכול לשאול.

המקור

הרמ"א שם הביא שיש חולקים (על שיטת המחבר) וסוברים שאוסר החלה התערובת עד דאיכא ק"א. על זה מביא שאם נתערב בפחות מק"א יכול לשאול לחכם ויתיר לו נדרו. וכן הב"י הביא דין זה של שאלת חכם על הפרשת חלה, וכתב הברכי יוסף, ומובא גם בחידושי הגהות על הב"י, שהגירסא הנכונה בבית יוסף הוא שסיים על זה, שיש בזה נפקא מיניה לענין עם נתערב הפרשת חלה בחולין. אבל הט"ז שם ס"ק ב' האריך לחלוק על הרמ"א, מחמת שסבר שאין זה נקרא חרטה, כיון שאין מתחרט על עיקר ההפרשה, רק על זה שנתערב אחר כך בחולין. אבל הש"ך בנקודת הכסף חלק עליו, וכן בש"ך שם ס"ק ח', ביאר מקור הרמ"א שאפשר לשאול על תרומה וחלה, ולא חלק. וכן הגר"א שם ס"ק ז' הביא המקור לזה, בלי לחלק בין התם להכא. וכן בפתחי תשובה ס"ק ג' הביא שבתשובת בית יעקב, ושו"ת חות יאיר השיגו על הט"ז. ובס"ק ב' הפתחי תשובה מביא שהחתם סופר רק היה מקיל בהפסד גדול. ובספר באר יעקב פסק שבמקום הפסד קצת או צורך שבת יש להקל. וכן בברכי יוסף שם ס"ק א', פסק שכן יש לנהוג כרמ"א, שכבר השיב הש"ך על הט"ז, ושמע מפי רבנן קשישאי מעידין מן המכירים דהכי נהוג גדולי הדורות שלפינינו. ומסיים על צד היותר טוב כשמפריש שנית אין לברך לחשוש לשיטת הט"ז. וכן הערוך השולחן סעיף יד' דחה שיטת הט"ז מכל וכל, וכתב, אבל רבים וגדולים דחו זה, וקיימו דברי רבינו הרמ"א.

(5) אם נתערבה הפרשת חלה ברוב חולין (א) האם מותר לזר לאוכלה? (ב) האם יש חילוק בנידון זה בין היכא שיכול לשאול לחכם להתיר לו נדרו של חלה, ובין היכא שאינו יכול (כגון אם לא נמצא אצלו חכם לשאול עליו, וכדומה)?

הדין

אם נתערב הפרשת חלת חוצה לארץ במקומות הרחוקים מארץ ישראל ברוב חולין, לכתחלה יש לשאול לחכם ולהתיר נדרו, ולחזור להפריש. אבל מעיקר הדין מותר אף בלי שאלה, ולכן היכא שיש צורך, כמניעת עונג שבת וכדומה יש להקל אף בלי שאלת חכם. ובמקומות הקרובים לארץ ישראל, נראה שאין להקל אם לא בצורך גדול.

הטעם

כבר נתבאר שהחכמים היקלו בחלת ותרומת חוצה לארץ שאין צריך ק"א לבטלה אלא מוקמינן לה על דין תורה שהיא בטילה ברוב. אבל יש מחלוקת ראשונים אם דוקא לכהן טמא טומאה היוצא מהגוף הקילו, מאחר שכבר הקילו ביה טובא. שהקילו שמותר לו לאוכלו אף שהוא טמא שאר טומאות, ואף שטמא טומאת הגוף אחר שטבל להרבה שיטות. או שאף לזר העמידו דינו על דין תורה להתירו ברוב, מאחר שאין לאיסורה עיקר מן התורה.

המקור

הסוגיא

בגמרא בכורות כז. איתא, אמר שמואל, תרומת חוצה לארץ בטילה ברוב, ע"כ. מאידך הגמ' מנחות דף סז. אומרת, חלת עובד כוכבים בארץ, ותרומתו בחוצה לארץ, מודיעין אותו שהוא פטור. חלתו נאכלת לזרים, ותרומתו אינה מדמעת, ע"כ. ודייקו הראשונים מיניה, תרומתו של גוי אינה מדמעת הא של ישראל מדמעת. נמצא שיש סתירה בין שני הגמרות.

עוד איתא בסיפא של המשנה חלה פרק ד' משנה ח', ונאכלת עם הזר על השלחן, ע"כ. ויש מחלוקת ראשונים המבוארת במקום אחר, על איזה חלה קאי סיפא של המשנה. הרמב"ם ודעימיה פירשו שסיפא של משנה זו, קאי על הפרשה ראשונה של מקום ג' ולהלן. הרא"ש ודעימיה פירש שסיפא של המשנה קאי על הפרשה שנית של מקום ג'. היוצא מהגמ' חולין דף קד., שהחידוש של המשנה בזה שמתירה לזר ולכהן לאכול חלה על שולחן אחד, שאין גוזרים העלה אטו אכילה. אבל הירושלמי חלה לפי שיטת ר' זעירא על המשנה מפרש החידוש אחרת. שז"ל, הורי ר' אבהו בבוצרה שהיא צריכה רוב. אמר רבי יונה מלמד שהיא עולה בפחות ממאה ואינה נאסרת באחד ומאה. אמר רבי זעירא מתניתא אמרה אפילו באחד ואחד. דתנינן ונאכלת עם הזר על השלחן, עכ"ל. אם כן ר' זעירא פירש שחידוש של המשנה, שאף אם יתערב שוה בשוה הפרשת חלה שאוכלו כהן עם לחם של הזר, עדיין מותר לזר לאוכלה. נמצא שנראה כמחלוקת בין הבבלי וירושלמי, לפחות לפי שיטת ר' זעירא. אמנם הש"ך שם ס"ק ב' וכן הוא משמעות הר"ש על המשנה (כדאיתא בש"ך שם), פירשו שאין צריך לומר שיש בזה מחלוקת אלא שיש שני חששות, חדא שמא יבא הזר לאוכלו בעין, ועל זה הבבלי קאי, וחדא שמא יתערב פיתן, ועל זה הירושלמי קאי. אבל יש ראשונים שלמדו שאין פוסקים כהירושלמי נגד הבבלי. אם כן, יתכן שיש לנו עוד מקור שחלת חוץ לארץ בטל אף שוה בשוה. אלא שיש מחלוקת כנ"ל אי על חלה ראשונה או שניה קאי, ועוד יש מחלוקת אי הבבלי חולק על הירושלמי, וממילא אין הלכה כמותה, או שאפשר להשוותם, ויבואר עוד לקמן בע"ה.

הראשונים

כבר הארכתי בשיטות הראשונים כיצד ישבו כל הגמ' אהדדי, בשיעור על דיני תערובת הפרשת חלה (דף 2 מתחיל שיטת הראשונים וסכמתי דבריהם שוב בפוסקים על שאלה זו בדף 17), וכאן אקצר. ויהיה מקור לשאלה זו, וכן ליתר השאלות בשו"ת אלו.

רש"י בבכורות שם פירש ששמואל בא להתיר בביטול ברוב אף לזר. אבל ישוּב יתר הגמ' אין לנו, ולקמן נביא מה שישבו הראשונים בהם, ואפשר שגם רש"י יפרשם הכי. ומשמעות רש"י שאף לכתחלה מתיר שמואל לבטל, אבל משמעותו שדוקא לכהן מותר לבטל להאכיל לזר, אבל לא שיהיה מותר לזר לבטלו כדי לאוכלו בלי לתתו לכהן.

תוס' בבכורות שם ד"ה תרומת חוצה לארץ, והר"ש, וכן נראה שיטת הר"י, מיישב הסתירה שבין הגמ' בכורות וגמ' מנחות, שיש לחלק בין זר לכהן, שמאול מתיר דוקא

לכהן הטמא טומאה היוצא מן הגוף, והגמ' מנחות אוסרת לזר. ובד"ה פסק מחלק מסברא בין חלה ראשונה ובין חלה שניה. שכותב שמסתבר שחלה שניה של מקום ד' בטל ברוב, ושמא גם חלה שניה של מקום ג', והירושלמי אינו מביא כלל. והרא"ש המובא לקמן מביא שיטת הר"י שנראה שסובר כדברי התוס' בבכורות, ושם כתב שלא פוסקים כהירושלמי, שהבבלי במנחות דלא כוותיה. אבל על חלה ראשונה של מקום ד', לא כותב התוס' שיש לחלק בינה ובין חלה ראשונה של מקום ג', אם כן משמע שסובר שדיניהם שווים, שניהם אסורים לזר ולכהן טמא מותר בביטול ברוב.

תוס' מנחות הוא כמו התוס' בבכורות, שמיישבים בגמ' בכורות וגמ' מנחות, שיש חילוק בין זר לכהן. וגם הם מחלקים בין חלה ראשונה לשניה, אלא שהם סוברים שחלה שניה של מקום ג' ודאי בטל ולא רק שמא, וגם סוברים שבטל אף שוה בשוה. שהם מביאים הירושלמי, שכנ"ל לשיטתם קאי על חלה שניה, ועל פיה מחלקים בין חלה ראשונה לשניה, ולא רק מסברא.

הרי"ף לא מובא בראשונים שיטתו לענין זה, ורק מובא מה שדייקו בדבריו לענין ביטול לכתחלה, אבל אם סבר שבדיעבד בטל אף לזר או רק לכהן אין לנו.

הרא"ש הלכות חלה סימן יד' - יש שלשה פירושים ברא"ש. הטור סובר שהרא"ש מכריע כהר"י שרק בטל לכהן. הב"י פירש שלמד הטור דבר זה ממה שפירש הרא"ש שם סיפא של המשנה, על פי הבבלי, שחידושה של המשנה שאין גוזרים העלה אטו אכילה. ומדלא הביא גם פירוש הירושלמי, משמע שלא סבר כהירושלמי שאין אוסרת תערובתה. והמהרש"ל פירש שלמדו הטור, מדסיים הרא"ש בשיטת הר"י. ובשיעור הארכת לפרש שנראה לי כוונתו שלמדו מסיום של הרא"ש שם, כשכותב שחלה שנית בטילה אף לזר, שהוא כמו סיום דברי התוס' בבכורות, וכנ"ל דברי הר"י שמביא נראה כדברי התוס' בבכורות. אם כן לא בא לחדש מהלך אחרת ביישוב הגמרות אלא לסיים בפירוש שאר שיטת הר"י, שמודה הוא מסברא שיש להקל יותר בהפרשה שנית שהיא בטילה אף לזר. וכנ"ל התוס' בכורות לא חילק בהפרשה ראשונה בין מקום ג' לד', ולפירוש הנ"ל גם הרא"ש אינו מחלק בהכי. הש"ך גם סובר כהטור בשיטת הרא"ש, שמסקנת הרא"ש היא כשיטת הר"י, אלא שפירש הש"ך שבסוף דבריו הרא"ש מחדש ישוב חדש בין הגמרות, אבל לדינא סבר כמו הר"י. והמעדני מלך עם פירוש שו"ת משכנת יעקב יורה דעה סימן ע"ב, מאריך לחלוק על הטור, וסובר שהרא"ש בסיום דבריו בא לומר שחלה שנית של מקום ג', וכל שכן חלה ראשונה של מקום ד', מותרים לזר. ונראה מדבריהם, אף שאין מפורש, שממילא לומדים שהרא"ש מחדש ישוב חדש ביישוב הסוגיות, שהגמ' בכורות קאי על מקום ד' ואף לגבי הפרשה ראשונה, ומתירה לזר, והגמ' מנחות על חלה ראשונה של מקום ג', ואוסרתה לזר. וגם לפירוש זה לא פוסקים כהירושלמי שמתיר אף שוה בשוה, אלא דוקא ברוב מותר. ונראה שלמדו מסברא כמו שלמדו תוס' בבכורות, והרא"ש מביא עוד סמך לזה מירושלמי אחרת, שמתיר לתת חלה שניה לכהן עם הארץ, ולומד שהוא הדין יש להקל לבטלה ברוב. היוצא מזה שיש שני פירושים ברא"ש

שהרא"ש סבר לגמרי כהר"י, ויש פירוש אחר שהרא"ש חולק על הר"י בחדא, שמתיר הפרשה ראשונה של מקום ד' לזר.

ספר התרומה סימן פ' מובא בטור שם סובר כהתוס' שאין בטילה לזר, אלא שיותר מחמיר מהם וסובר שאף חלה שנית אינה בטילה ברוב לזר.

הרמב"ם - יש שלשה פירושים ברמב"ם. הרמב"ם הלכות ביכורים פרק ה' הלכה יב', פוסק שתערובת הפרשת חלת חוצה לארץ וחולין מותרת לזר שוה בשוה. ובהלכות תרומות פרק יב' הלכה יא' פוסק שתרומת חוצה לארץ מבטלה לכתחלה ברוב לאכילת כהן טמא. הב"י לומד ששיטתו שיש לחלק בין לכתחלה ובין בדעיבד. לכתחלה בעי רוב, ובדעיבד אף שוה בשוה מותר, ובזה מיישב הבבלי עם הירושלמי. גם מבואר בדבריו בכסף משנה וב"י שהיכא שאיכא רוב מותר לבטל לכתחלה ברוב אף לאכילת זר, והרמב"ם שרק כתב להתיר לכהן טמא, חדא משני נפקא מינות נקט, וכפירוש הרדב"ז שם בהלכות תרומה. אמנם כשהביא הב"י שיטת הרמב"ם בשולחן ערוך, רק כתב להתיר לבטל לכהן טמא לכתחלה, וחכך הש"ך שם ס"ק י' לומר, דילמא למעשה סבר שיש ללמוד שהרמב"ם רק לכהן טמא מתיר לכתחלה, ויבואר דברי הש"ך יותר בשאלה הבאה. שיטת הש"ך ברמב"ם שהרמב"ם מחלק בין חלה ותרומה. שרק בחלת חוצה לארץ מיקל בביטול שוה בשוה, אבל בתרומת חוצה לארץ בעי רוב. גם רק מתיר לכתחלה לבטלה לכהן טמא, אבל לזר אסור לבטלה. ושיטת הטור ברמב"ם פשוט לשון הטור משמע שלמד ששיטת הרמב"ם שמתיר אף לכתחלה לבטל חלת חוצה לארץ שוה בשוה, ומזה מדייק הש"ך שצריך לומר שהוא גם כן למד שהרמב"ם מחלק בין תרומה לחלה, לכן בזה בטל שוה בשוה, ובזה בעי רוב. ובאמת משמעות הרא"ש והר"ש והרשב"א שלמדו שכוונת פירוש המשנה לפי הירושלמי, שמותר לזר וכהן לערב פיתם לכתחלה שוה בשוה ולאכלם. אבל הסמ"ג כתב מפורש שהפירוש דוקא בדעיבד אם נתערב מותר, וכן הוא כמעט מפורש בלשון הרמב"ם הלכות בכורים שדוקא בדעיבד היתר. מחמת זה נראה שהיה פשוט לב"י שיש לדחוק בלשון הטור והראשונים, ולפרש כולם שרק כתבו בשיטת הרמב"ם להתיר בדעיבד. נמצא שיש מחולקת בשיטת הטור אם לומד שיטה אחרת ברמב"ם או לא. נמצא שלכל הפירושים בדעיבד מותר חלת חוצה לארץ שוה בשוה אף לזר. ואם מותר לכתחלה לבטלה ברוב לזר, לב"י וכסף משנה הוא מותר, אבל אפשר שחזר בו למעשה בשולחן ערוך, ולפירוש הש"ך אסור. ופשוט שיטת הטור שסבר שהוא מותר לכתחלה אף שוה בשוה, אבל אין ברור לגמרי. וישוב המג' מנחות שמשמעותו שלזר מדמעת הרא"ש בשם הרמב"ן, והרשב"א בפיסקי חלה, מפרשים שיש לדחות שהכוונה הא לזר אוסרת, או שוה בשוה, לסוברים שצריך רוב לזר, או פחות משהו בשוה לרמב"ם שסובר שאף שוה בשוה מותר לזר.

הסמ"ג – פוסק כהרמב"ם בזה שמותר אף לזר שוה בשוה, בדעיבד.

הרמב"ן והר"ן המלחמות על הרי"ף פסחים דף טו. כותב שסובר כשיטת רש"י שמותר לבטל ברוב לכתחלה אף לזר. אבל כדי לתרץ דברי הרי"ף שם נוטה לומר שסובר הרי"ף

שכל ההיתר הוא רק אחר שכבר נתערב אבל היה בתערובת פחות מרוב חולין, אז מותר להוסיף ולבטל, אבל לבטל בעין לא, והביא הר"ן שם דף יד: דבריו. אבל כנ"ל רק נוטים לומר הכי ברי"ף אבל מתחילה כותבים מהלכים אחרים דחוקים ליישב דברי הרי"ף בלי לומר חידוש זה.

הרשב"א בפיסקי הרשב"א פוסק שמותר לערב לכתחלה ברוב בין לזר ובין לכהן. שסובר ששמואל מתיר לשניהם ולכתחלה, והישוב של הגמ' מנחות הוא כנ"ל. אלא שבשו"ת שלו סותר עצמו בדבר אחד, שסבר שאכן מותר אף לזר לכתחלה, אבל כל ההיתר של שמואל הוא רק אחר שנתערבה פחות מרוב, אז מותר להוסיף לבטל, וכהרמב"ן הנ"ל.

נחזור לנידון דידן אם נתבטלה הפרשת חלת חוצה לארץ ברוב חולין, אם מותר לזר. ממה שנתבאר שיטת הראשונים בזה הוא כדלהלן. רש"י והרמב"ם והסמ"ג והרמב"ן והרשב"א והר"ן מתירים אף לזר. הבעלי תוס' ודעימם (כולל תוס' בכורות ומנחות והר"י והר"ש וספר התרומה) סוברים שאין בטל לזר ברוב, וצריך דוקא ק"א. ובשיטת הרא"ש יש מחלוקת, הטור והש"ך ולפירושי על פי הב"י והמהרש"ל סובר כהבעלי תוס' שאין בטל ברוב, אף לגבי הפרשה ראשונה של מקום ד'. ולמהלך המעדני מלך יש חילוק בין חלת חוצה לארץ של מקום ג' למקום ד'. במקום ג' הפרשה ראשונה אסורה לזר, אבל מקום ד' אף הפרשה ראשונה, וכן הפרשה שנית של כל המקומות מותרת אף לזר ברוב.

הפוסקים

השולחן ערוך שם פסק כהרמב"ם שלזר בדיעבד בטל שוה בשוה. הרמ"א מביא שיש חולקים ואוסרים עד ק"א, ושלכן לשיטתם אם נתערב בפחות מק"א יש לשאול מחכם להתיר הנדר. הרמ"א לא כתב הכרעה בזה שלא כתב שהכי נוהגים, רק כתב שיש חולקים. ובהגהות בית הלל עליו פירש שלא בא להכריע כהיש חולקים, אלא להביא שיטתם אבל למעשה הוא ספק דרבנן ולקולא. אבל מדברי כמה פוסקים (המעדי מלך והש"ך ועוד) משמע שלמדו שהרמ"א בא להכריע כיש חולקים אלו.

הט"ז בס"ק א' וב' משמע שהוא מכריע כהרשב"א בשו"ת שבטל בדיעבד ברוב. אלא שיש לדחות קצת שרק סבר הכי לשיטתו שסבר שאין היתר שאלת חכם, וממילא אין עצה אחרת להתיר, אבל יתכן שאילו סבר כהרמ"א בזה שאפשר בשאלה, גם היה סובר שיש לפחות לחשוש להיש חולקים ולשאול לחכם, אם נמצא לו.

המעדני מלך ומשכנות יעקב הנ"ל, סברו שהרא"ש סובר שחלה במקום ד' בטילה אף לזר, וממילא סברו שכן יש לפסוק, מאחר שהרמב"ם והרא"ש שווים בזה שבטל ברוב לפחות. וסברו שאילו למד הטור והרמ"א דברי הרא"ש הכי לא היה מכריע הרמ"א כהיש חולקים. וכן פסק הערוך השולחן אחריהם, שיש להקל במקום ד' אף הפרשה ראשונה, בביטול ברוב לזר.

אבל הש"ך החזיק בעד הטור ורמ"א בפירוש דברי הרא"ש, שפוסק כהר"י, וכן יצא לפירושי בהרא"ש על פי פירוש הב"י והמהרש"ל, שהרא"ש החזיק בשיטת התוס' בכורות בכל דבריהם. ולכן הש"ך פוסק כהרמ"א וכהיש חולקים, מאחר שהרא"ש גם

סובר כהבעלי תוס' להחמיר. וכן פסק הב"ח שם סוף אות ג', וכן הוא משמעות כמה מהשו"ת המובאים בפתחי תשובה, וכן פסק החכמת אדם הלכות חלה פרק יד' דין ו'.

הגר"א שם ס"ק ג', אחר שמביא דברי התוס', כותב אבל הרשב"א סובר שבטל ברוב, אם כן משמע שבא לפסוק כהרשב"א, והכלל בפוסקים שהיכא שמסיקים ב"אבל", שכך פוסקים.

נמצא שיש לנו כמה פוסקים שמחמירים וסוברים שאינה בטילה ברוב לזר, מאידך יש כמה פוסקים שסוברים שאין ההלכה כהבנת הרמ"א ברא"ש, ויש מכריעים שלא כהרמ"א אלא כהרשב"א, ויש מי שסובר שאף הרמ"א לא בא לפסוק הכי. אם כן למעשה לכאורה שבנו למחלוקת הפוסקים באיסור דרבנן.

אם כן נראה לעניות דעתי שמאחר שהוא מחלוקת באיסור דרבנן מעיקר הדין יש להקל בספק דרבנן. אבל לכתחלה מאחר שיש כמה גדולי הפוסקים שפוסקים להחמיר, יש לחשוש לשיטתם ולשאול עליו לחכם. אבל היכא שהוא צורך שבת (שאם ישאל לחכם יצטרך לאחר סעודתו הרבה וכדומה), ושלוש בית, בודאי יש להקל בביטול ברוב ככל ספק דרבנן לקולא.

(6) האם מותר לזר לערב לכתחלה הפרשת חלה ברוב או במאה פעמים חולין כדי שיתבטל החלה, ויוכל לאכול התערובות?

הדין

אסור לכתחלה לזר לערב הפרשת חלה ברוב או במאה פעמים חולין כדי לבטלה.

הטעם

אסור לבטל איסור לכתחלה בכל איסורים אף באיסור דרבנן, ולענין איסור זו לא מצאנו היתר ברור בראשונים, שיחלקו בין חלת חוצה לארץ ושאר איסורי דרבנן לענין זה. אבל יש מהראשונים לפי מקצת פירושים בשיטתם שמתירים זאת, אבל לפי רוב הראשונים לא מצאנו היתר, לפחות היכא שההפרשת חלה היא בעין.

המקור

הסוגיא וראשונים

הדין הוא שאף באיסורי דרבנן, אסור לבטלם לכתחלה, אם כן בלי מקור שיש חילוק בין חלת חוצה לארץ לשאר איסורי דרבנן, אין להקל. וממה שנתבאר לעיל בשיטת הראשונים, אין לנו שיטה ברורה בכל שיטות הראשונים בסוגיא שמתיר לבטל לכתחלה לזר. לבעלי תוס', הש"ך ס"ק י' כותב שאף לבטל בק"א לכתחלה אין לנו מקור שיסברו שהוא מותר. שאף אם גורסים בשמואל (כדגס הרא"ש) מבטלה ברוב משמעותו לכתחלה, הא למדו שרק לכהן מתיר שמאול, אם כן לזר אין לנו מקור.

ובשיטת הרמב"ם כבר נתבאר לעיל שלפירוש הש"ך גם כן רק היתר לכהן טמא. ולפירוש הכסף משנה וב"י נתבאר לעיל שסובר כרש"י שמותר לבטל ברוב לכתחלה אף

לזר. אבל גם נתבאר שהש"ך מראה שהשולחן ערוך בהביאו את שיטת הרמב"ם רק היקל לכהן טמא. אם כן אולי למעשה חשש הב"י שאף לפירושו הרמב"ם רק מתיר לכתחלה לכהן טמא, ובשיעור שם פירשנו זה באורך. וגם נתבאר שפשטות הטור בשיטת הרמב"ם סבר שמותר לבטל אף לכתחלה לזר שוה בשוה, אבל גם זה אינו ברור כנ"ל. וגם נתבאר שהסמ"ג אזיל בשיטת הרמב"ם וביה מפורש שרק בדעיבד מותר.

בשיטת הרא"ש לפי פירוש הש"ך ולפירושי, מכריע כהתוס', אם כן אינו מתיר לכתחלה. אבל לפי שיטת המעדני מלך, אף שאין מפורש לפי מה שפירשנו בו, שבא לפרש מהלך חדש בסוגיא, שגמ' בכורות מדבר על חלה ראשונה של מקום ד', ואף לזר מתיר שמואל שם, ולפי גירסתו ששמואל לכתחלה מתיר, נמצא שלשיטה זו מותר אף לכתחלה. והרשב"א כנ"ל סותר עצמו, בפסקיו מתיר, אבל בשו"ת רק מתיר אם כבר נתערב. וכן ברמב"ן והר"ן כנ"ל נטו לומר בשיטת הרי"ף שרק מתיר לבטלו לכתחלה לזר, אחר שנתערב.

הפוסקים

השולחן ערוך כנ"ל רק מתיר לבטל לכתחלה ברוב לכהן, שהביא שיטת הרמב"ם כלשונו. וממה שנתבאר בב"י מבואר שלמד שהרמב"ם לאו דוקא ואף לזר מתיר. אבל הש"ך כתב עליו שמזה שלא הביא שמותר אף לזר לכתחלה, אין לנו פסק מפורש בשולחן ערוך שהוא מותר. ולא ברור אם כוונת הש"ך שבא לומר שאף השולחן חשש למעשה שאין זה כוונת הרמב"ם או שמאחר שאין לנו פסק מפורש שהוא מותר, אין להקל נגד מה שנראה לו האמת ברמב"ם. הרמ"א סתם בזה לשולחן ערוך, אם כן גם בשיטתו נאמרו דברים הנ"ל.

הש"ך ס"ק י' פוסק שאין לבטל לכתחלה חלת חוצה לארץ, לא ברוב ולא בק"א. וכבר נתבאר שיטתו לעיל, שהכי סבר בשיטת הרמב"ם, ותוס'. וכן מביא שם שלרשב"א (בשו"ת) ולר"ש אין לבטל לכתחלה ברוב. גם נתבאר שלפי מהלך הש"ך ברא"ש יוצא שאין מקור להתיר בדעיבד. ובשיטת הערוך השולחן, אף שנתבאר לעיל שפוסק כהמעדני מלך ומשכנות יעקב, ושעל פי מהלכם לכאורה יוצא שמותר לבטל לכתחלה, מכל מקום אין זה ראיה שלענין זה יפסוק העורך השולחן כהרא"ש. שרק פסק כהרא"ש לענין ביטול ברוב בדעיבד שהוא מותר לזר, שלענין זה שווה להתיר הרמב"ם והרא"ש. אבל בפירוש שיטת הרמב"ם הערוך השולחן סבר כהש"ך, שרק מתיר לכתחלה לבטל לכהן טמא. אם כן לכאורה גם יפסוק כהש"ך שאסור לבטל לכתחלה מאחר שהרמב"ם ורוב ראשונים אוסרים.

למעשה מאחר שנתבאר שאין לנו ראשון ברור שיסבור שמותר לזר לבטל חלת חוצה לארץ לכתחלה, אם כן בודאי ההלכה שהוא אסור, וכדפסק הש"ך.

- (7) (א) נתערבה הפרשת חלה בחולין פחות משוה בשוה, או שוה בשוה, האם מותר לזר להוסיף עליו חולין עד שיהיה מאה פעמים חולין?

(ב) נתערבה הפרשת חלה ברוב חולין האם מותר לזר להוסיף עליו חולין עד שיהיה מאה פעמים חולין?

(ג) במקרים דלעיל, האם יש חילוק בין אם נתערבה יבש ביבש, או לח בלח?

הדין

(א) אם רק נתערבה שוה בשוה, נראה שיש להחמיר אף בזה, ואין לבטלה לכתחלה.

(ב) עם נתערב ברוב מותר לכתחלה להוסיף עליו לבטלו בק"א.

(ג) נראה שאף בתערובות לח בלח יש להקל כנ"ל להוסיף עליו ולבטלו.

הטעם

הטעם מבואר במקור עיי"ש.

המקור

(א) לפי מה שנתבאר לעיל שאלה 5, חוץ משיטת הרמב"ם וסמ"ג, שאר הראשונים סוברים שאין חלת חוצה לארץ בטילה שוה בשוה עד שיהיה רוב. אם כן כיון שהעלנו בשאלה העברה שאסור לבטל חלת חוצה לארץ לכתחלה, הוא הדין שאסור לבטלה אף היכא שכבר נתערבה שוה בשוה. אבל הכא יש לצרף עוד שיטת הרמב"ן והר"ן והרשב"א שהקילו לבטלה לכתחלה היכא שמעורב על כל פנים כמבואר לעיל. אבל עדיין נראה שרוב ראשונים להרבה פירושים חולקים וסוברים שאין לחלק בזה, אלא שאין מקור לבטל לכתחלה אף בכי האי גוונא. המה כנ"ל הרמב"ם להרבה פירושים, הסמ"ג, כל הבעלי התוס', והרא"ש להרבה פירושים, אם כן עדיין נראה שאין להקל. והכי הוא משמעות הדגול מרבבה, שבהגותו על שולחן ערוך כאן כתב שאם כבר נתערב אלא שאין מאה חולין יש לצרף השיטות הסוברות שבכל איסור דרבנן, אחר שכבר מעורב יכול להוסיף עליו לבטלו, להרבה שיטות הסוברות שחלת חוץ לארץ כבר מותרת בלי הוספה. ונתבאר לעיל שדוקא אם יש רוב הרבה שיטות סוברות שהיא בטילה. אבל שוה בשוה רק הרמב"ם וסמ"ג סבירא ליה הכי, ועל כרחך רק בדאיכא רוב היתר, וכך הוא גם משמעות ראשית דבריו עיי"ש.

(ב) כנ"ל הדגול מרבבה סבר שבכי האי גוונא יש להתיר בצירוף השיטות וכפסק השולחן ערוך שבכל איסור דרבנן אחר שנתערב מותר להוסיף עליו, ואף שהרמ"א פליג עליו, הכא שיש רוב בלאו הכי להרבה שיטות היא כבר ביטלה.

(ג) הגדול מרבבה נסתפק בזה, וספיקו מאחר שמחמירים אף בשאר איסורים לומר חתיכה נעשה נבילה, אולי הכא יש צירוף מתנגד להחמיר שכבר נעשה הכל נבילה, קודם שיתבטל במאה, אם כן הדר הוה דינו כמו מבטל איסור דרבנן בעין, שהוא אסור. אבל נראה שרק כתב הכי מפני מה שנראה שהעלה כהש"ך שיש לפסוק כהרמ"א שבא להכריע כשיטת הבעלי התוס' שאסור לזר עד דאיכא ק"א. אבל לפי מה שהעלנו לעיל שאלה 6, על פי הרבה פוסקים שמעיקר הדין יש להקל ברוב, ורק חששנו לכתחלה להצריך ק"א,

הכא שיש לצרף עוד השיטות הסוברות שאין אומרים חתיכה נעשה נבילה בשאר איסורים, מסתבר שיש להקל אף לכתחלה כעיקר הדין.

(8) זר שהפריש חלה ובמזיד ביטלו במאה פעמים חולין, האם קנסינן ליה ואוסרין עליו התערובות?

הדין

בדיעבד שכבר עירבו לא קנסינן ליה ומותר התערובת לאכילת זר.

הטעם

אף שלכתחלה העלנו שאסור לבטלו לזר, בדיעבד יש לסמוך על הסוברים שמותר אף לכתחלה לזר.

המקור

כך העלה הש"ך שם ס"ק י' ז"ל, מיהו אם עשה כן במזיד, נראה דאע"ג דנתבאר לעיל סימן צ"ט ס"ק י"ח דקנסינן ליה, הכא שרי כיון דבלאו הכי יש פוסקים מתירים לערב אפילו לכתחלה, עכ"ל. לפי מה שנתבאר בשיטת הראשונים, באמת אין לנו הרבה פוסקים הסוברים הכי, ונראה שכוונתו למהלך הב"י ברמב"ם, שבו היה עוסק הש"ך שם, ולפירוש הטור כפי הבנת הש"ך, שהטור פירש שיטת הרמב"ם שבא להתיר לכתחלה אף לזר. חוץ מזה לא נראה שסמך הש"ך על מהלך המעדני מלך ברא"ש, שחלק עליו בפירושו של הרא"ש. ולומר שסומך על הרשב"א בפסקים גם קשה שלא הביא הש"ך שם דברי הרשב"א בפסקים, רק הביא הרשב"א בשו"ת ושם פסק שאסור. גם אפשר שכוונתו לרש"י, אבל אם כן צריך עיון כפי מה שפירשנו ברש"י, שרק מתיר אחר נתינתו לכהן, אם כן אם עבר הזר ובטלו איכא למימר שקנסינן ליה. וזה לפי הש"ך, אבל לדידן בודאי יש גם לצרף שיטת המעדני מלך בשיטת הרא"ש.

(9) נתערב הפרשת חלה, יבש בלח, והיה בלח רוב חולין, כגון שנפל הפרשת חלה לתוך תבשיל והיה בתבשיל רוב כנגד ההפרשת חלה. האם מותר לזר או לכהן לאכול התבשיל, אף אחר שהוציאו ההפרשת חלה ממנה?

הדין

כבר מבואר לעיל הדין של ביטול לרוב לזר ולכהן. ואם נתערב יבש בלח כגון שנפל החלה לתבשיל, אם היה התבשיל אינו מינו של החלה, אז צריך ששים אף לכהן. ורק בצורך גדול יש להקל ברוב אף לזר. ואם היה גם מינו כקמח בתבשיל והיה רוב במינו אז יש להקל.

הטעם

היכא שהחלה נותן טעם בחולין, יש לומר טעם כעיקר ואינו בטל ככל שאר איסורים.

המקור

הערוך השולחן סוף סעיף יא אחר שפסק כהמעדני יום טוב ומשכנות יעקב, שאף לזר סגי בביטול ברוב, כתב כדבר פשוט שכל זה בתערובת מין במינו, אבל בתערובת מין בשאינו מינו, בעי ס'. ולכאורה סברתו פשוטה דקיי"ל טעם כעיקר, אם כן אף שיש רוב, כיון שעדיין ניכר בטעמו, אינו בטל שהרי ניכר בטעמו. אבל עיי"ש שכתב שהמשכנות יעקב לא כתב כן, דהיינו שהוא נשאל על חלה שנתערבה בתבשיל, ומסיק להקל כיון שכך פסקו הרבה ראשונים, ומן הסתם תבשיל היינו מין בשאינו מינו. ומסיק הערוך השולחן שאולי כוונתו בתבשיל שהוא מינו. ובסעיף יא' מביא שגם הט"ז ס"ק ב' כתב שיש להקל בנתערב בתבשיל ברוב, שיש לסמוך על הרשב"א בדעיבד, וגם עליו כתב שצריך לומר שכוונתו לתבשיל שהיה בו גם מינו, כמו אם היה קמח במים, ואז אמרינן סלק את אינו מינו כמי שאינו ומינו רבה עליו ומבטלו. ובאמת דבריו דחוקים מאד, שהט"ז סתם שנפל לתבשיל, וסתם תבשיל אינו ממין חלה. גם ראיתי מובא בספרי אחרוני זמנני כמה אחרונים שהבינו הט"ז כפשוטם שאף בשאינו מינו מיקל, ולפי זה צריכים לומר שגם לענין זה יותר הקילו בחלת חוצה לארץ מאיסור אחר. אולם גם מובא שם שמצאו גם מקור בראשונים לחילוק הערוך השולחן. לכן נ"ל שאין להקל בזה רק בצורך גדול.

10) נתערב ההפרשת חלה בתבשיל לח, והיה בתבשיל ששים נגד ההפרשת חלה אבל לא היה שם מאה פעמים נגדו, ובתוך התבשיל היה גם מינו של ההפרשת חלה, האם מותר לזר לאכול כל התערובת?

הדין

מותר לכולי עלמא לזר לאכול התערובת.

הטעם

אמרינן סלק את מינו כמי שאינו, והאינו מינו שיש בו ששים נגד החלה, רבה עליו ומבטלו.

המקור

דרכי משה ס"ק ד', ומובא בש"ך ס"ק ה', וכן בכל הפוסקים.